

tem. Illa autem hypothesis, quam declarationis gratia in homine fingimus, in Deum vere convenit; ergo etiam in amore ejus efficaci sunt illa duo distincta et separabilia. Nam quod Deus ipse sit qui largiturus est præmium, nihil difficultatis addit, cum Deus possit utramque personam subire, ut supra declaravi. Atque hæc videbantur satis esse ad argumenti solutionem.

25. *Quod sit objectum voluntatis efficaciæ, quam ponimus.*—Ut tamen res evidentior fiat, oportet amplius declarare quod sit objectum illius amoris gratuiti prædestinatorum. In quo supponimus objectum illud esse gloriam eorum. Inquirimus vero quomodo se habuerit illa conditio, gratis, vel non gratis aut ex meritis obtinendi gloriam in objecto illius electionis. Tribus ergo modis intelligi potest se habuisse. Primo, positive ac definite, ita ut per illam electionem voluerit Deus donare gratis beatitudinem omnibus illis hominibus; et hoc dici non potest de omnibus adultis. Idque convincit optime quinta ratio facta; posset autem id dici de infantibus, et si qui alii sunt, qui sine propriis meritis de condigno beatitudinem consequantur, de quo alias; in his nulla est repugnantia, quia in tempore non obtinent beatitudinem, ut coronam justitiæ, sed tantum ut hæreditatem; et ideo potuerunt statim in primo signo ita eligi ad gloriam gratis obtinendam.

26. *Alter modus explicandi quod sit illud objectum.*—*Rejicitur.*—Secundus modus est, ut in primo signo Deus præcise voluerit dare illis hominibus gloriam, nihil statuendo de ejus conditione, an gratis vel non gratis esset danda; ita ut objectum illius voluntatis nec fuerit donatio liberalis gloriæ, nec justa retributio, sed præcise collatio illius boni; postea vero per electionem decreverit Deus, ut illa voluntas prior per merita, et non aliter, executioni mandaretur; et ideo tandem in ordine executionis solum voluerit glorificationem electorum, tanquam retributionem. Hic vero dicendi modus mihi etiam non placet, quanquam probabilis sit, et per illam quintam rationem non satis impugnetur. Nam, licet donatio in re exercita nunquam possit esse nisi in aliqua specie, scilicet vel liberalis donationis, vel solutionis justæ, etc., tamen in voluntate et intentione potest secundum rationem generalem objici. Nam si Petrus, verbi gratia, videat Paulum, creditorem suum, in magna aliqua necessitate constitutum, potest absoluta voluntate secum statuere illi

subvenire; postea vero secum deliberare an donando vel solvendo debitum illi subventurus sit. Unde fit ulterius ut, licet postea statuat illi subvenire solvendo debitum, non propterea mutat priorem intentionem, sed eligat medium quo et illa intentio impletur, et quodammodo determinatur et applicatur ad opus; quia de se erat indifferens, nec poterat in illa generalitate impleri. Sic ergo in præsentia, licet Deus post illam electionem velit illam impleri per merita, non propterea mutat vel in re minima prius decretum, quidquid alii objiciant, variantes ab electione gratis concepta ad gratiam seu liberalitatem in objecto positam, et ideo inveniunt mutationem vel repugnantiam, cum nulla sit. Quia, licet Deus ex vi illius decreti non respexerit merita, non tamen illa exclusit; et ideo, licet adjungatur voluntas meritorum, non est mutatio. Quod in aliis rebus facile intelligi potest; nam, licet Deus velit (verbi gratia) fructuum ubertatem hoc tempore, quæ per varias causas et media fieri potest, quamvis ex vi illius intentionis non determinet modum, et per electionem illum definiat, ut (verbi gratia) quod ubertas illa eveniat per causas naturales, aut per miraculum, vel per orationem alicujus, aut sine illa, non propterea mutat illam priorem intentionem, sed exequitur illam.

Rursus juxta hunc modum, facile etiam dicitur Deum ab æterno præparasse justis gloriam ex meritis obtinendam, non quod præparatio ipsa facta sit ex meritis, sed quod objectum illius præparationis fuerit gloria ex meritis; ita tamen ut illa præparatio non intelligatur facta per nudam intentionem gloriæ, sed adjuncta etiam electione mediæ, seu potius per totam prædestinationem. Necessarium est autem, juxta hunc modum dicendi, fateri quod, stante præciso decreto dandi gloriam electis, illi habituri sint gloriam, ita ut si per impossibile non haberent merita, illam essent consecuturi; tamen hæc conditionalis est ex hypothesi impossibili, supposito alio decreto voluntatis meritorum, ratione cujus verum est neminem consecuturum gloriam sine meritis. Quod si quis dicat non fuisse impossibile Deum non habere hoc posterius decretum circa merita, supposito priori circa gloriam, et ideo absque hypothesi impossibili simpliciter esse verum dicere quod, licet homines non haberent merita, consequerentur gloriam, responderi potest concedendo totum, et sine magno incommodo; quia tunc fuisset alia æterna dispositio voluntatis divi-

næ, si non in intentione, saltem in mediæ electione. Quando autem nunc dicitur, ex vi præsentis decreti æterni divinæ voluntatis fieri non posse ut electi consequantur gloriam sine meritis, satis est id verificari respectu adæquati decreti, ut comprehendit finem et media, licet non verificetur respectu intentionis finis ut a nobis præcise conceptæ. Sic ergo facile defendi posset ille dicendi modus. Nihilominus tamen, ut dixi, mihi non probatur, quia sine causa ponit illam intentionem confusam et abstractam in Deo, quæ de se vel imperfecta, vel minus perfecta est. Quia in exemplo adducto, quando homo deliberat de aliqua actione sua, et prius determinat de genere, et postea consultat de specie, ideo est quia non statim perspicit quid magis expediat; nam si totum statim comprehenderet, perfectum decretum statim faceret; ita vero se habet Deus in primo signo rationis; et aliæ rationes colligentur ex his quæ in puncto sequenti dicemus.

27. *Tertius ac certior modus.*—*Juxta illud objectiones solvantur perquam facile.*—Tertio ergo modo intelligendum est objectum illius electionis fuisse beatitudinem, ut coronam justitiæ, ut obtinendam secundum justitiæ leges; sic enim perfectiori modo haberi intelligitur; nam ex parte objecti requirit actum justitiæ, et ex parte actus gratuiti habet rationem misericordiæ. Neque isti duo simul repugnant, quia, ut supra dicebam, velle ut alter perficiatur per viam justitiæ, gratuitus et liberalis amor, et magna misericordia erga illum est. Et quamvis per illum amorem non detur alteri gratis bonum quod illi amatur, ipse tamen amor gratis donatur, et ratione illius tanquam ex radice multa alia bona gratis danda erunt, per quæ fiet ut gloria ex justitia detur. Sic ergo declarata, hæc intentio perfectissima est, et facile intelligitur, et cessant omnes objectiones; quia nec sequitur aut gloriam gratis esse dandam ex vi illius, neque mutari decretum si justitia exigatur, neque dandam esse gloriam ex vi illius decreti, si non habeantur merita, quia jam tunc non posset esse corona justitiæ. Denique intelligitur optime quomodo etiam ex vi illius præcisæ intentionis præparata sit gloria prædestinatis ut præmium; sicut voluntate antecedente etiam dici potest Deus præparasse regnum cælorum reprobis; nam propter illud obtinendum illos creavit, non tamen eis illud præparavit absolute, vel quomodocumque, sed ut coronam justitiæ;

nam hoc affectu et non alio illud eis optat. Atque utroque modo exponuntur sufficienter loca Matthæi et Pauli; nam locus Jacobi non recte adducitur: non enim est sensus, Deum elegisse in pauperibus divitias fidei, quas præcognovit; has enim æque amat in divitibus, si illas habeant; sed sensus est elegisse pauperes, ut eos faceret divites in fide, sicut elegit (verbi gratia) Apostolos, ut recte exponit Augustinus, l. de Prædest. Sanct., cap. 17.

28. Nec vero ex prædicta expositione, sequitur illud decretum supponere præscientiam meritorum, sed sequitur in virtute et implicite includere voluntatem dandi merita, ei cui sic amatur beatitudo; et ideo est hæc intentio maxime accommodata electioni mediæ, quæ statim secundum rationem ex vi illius subsequitur, per quam Deus vult homini dare omnem gratiam (ut uno verbo omnia concludam) necessariam et accommodatam, ut infallibiliter obtineat illam coronam; atque ita tandem vult primam vocationem congruam omnino gratis dare, offerendo simul concursus seu adjuvantem gratiam illi proportionatam, ut homo libere consentiat, et paulatim se disponat, ut ex justitia obtineat coronam ad quam gratis fuit electus. Ex quibus omnibus satis, ut opinor, constat prædictas objectiones nihil obesse communi et receptæ doctrinæ, et per occasionem illam magis illustrare ac persuadere. Nam tres primæ rationes facile possunt ex dictis in favorem ejus retorqueri; ex aliis vero potest in hunc modum formari pro ea ratio, quia hæc electio neque libertati derogat, neque meritis. Adde quod neque in aliquo minuit gratiam et providentiam erga reprobos; aliunde vero exaggerat amorem Dei erga prædestinatos; plurimum consonat Scripturis; conciliat dicta Sanctorum, et præsertim Augustini; est juxta sensum communem antiquorum Theologorum; est radix valde proportionata singularis providentiæ Dei cum prædestinatis; est ergo illa sententia omnino præferenda.

CAPUT XX.

SOLVITUR ALIA OBJECTIO, ET EXPLICATUR QUÆSTIO AN CONTINGAT EX DUOBUS HOMINIBUS ÆQUALE AUXILIUM GRATIÆ HABENTIBUS, UNUM CREDERE AUT CONVERTI, ET NON ALIUM.

1. *Rationes dubitandi.*—Ex his quæ hactenus diximus, videtur aperte sequi, fieri pos-

se ut non majus auxilium gratiæ recipiat is qui operatur aut convertitur, quam ille qui non convertitur. Consequens autem videtur omnino falsum; ergo et doctrina ex qua illud sequitur. Sequela declaratur, nam constituamus duos homines, æque vocatos et præventos ad fidem, quos Deus paratus sit æque adjuvare si converti velint, et neutri eorum dare auxilium illud efficax, quo prædeterminet voluntatem ejus; in eo casu contingere potest, juxta nostram doctrinam, ut alter convertatur et credat; alter vero in sua infidelitate permaneat pro sola ejus libertate; ergo, in eo casu, is qui credit non majus auxilium a Deo recipit, quam qui non credit. Consequens autem esse omnino falsum probatur; primo, quia ille homo credens se discerneret a non credente, suo libero usu, contra illud 1 ad Corinth. 4: *Quis enim te discernit?* Secundo, quia haberet aliquid quod non accepisset, scilicet, bonum usum suæ libertatis in credendo; nam hunc non recipit a Deo, quia asseritur nihil amplius hunc recepisse quam alterum; hoc autem est contra Paulum, eodem loco dicentem: *Quid habes quod non accepisti?* Tertio, quia hujusmodi homo haberet unde gloriaretur, contra Paulum, eodem loco, nimirum, de bono usu suæ libertatis in credendo, quem ex se habet, et non ex majori auxilio Dei. Quarto, quia alioqui non majores gratias deberet Deo referre is qui fidem recipit, quam qui non recipit, quia non majus auxilium a Deo accepit, sed sua industria sibi comparavit fidem cum æquali auxilio.

2. *Varie opiniones.* — *Sensus questionis.* — Hæc objectio petit ut explicemus questionem hoc tempore valde controversam, utrum contingere possit ut ex duobus hominibus æquale auxilium a Deo recipientibus, alius credat, vel pœnitentiam agat, alius non item? Nam quidam Theologi dicunt non posse dici a Catholico Theologo, nisi in hac parte ignorante, quod, stante æquali auxilio Dei, Petrus convertatur, et non Paulus. Nec verentur contrariam sententiam, temerariam et Pelagianam appellare. Alii vero Theologi contrariam sententiam absolute et sine distinctione affirmant, et oppositum putant repugnare arbitrii libertati in his qui operantur, et sufficientiæ gratiæ in his qui non operantur seu convertuntur. Et utrique in suum favorem afferunt Augustinum. Verumtamen, si sensus questionis distincte et absque ulla æquivocatione percipiatur, et quæ hactenus diximus attentè considerentur, vix relinquitur quæ-

tioni aut controversiæ locus, si in rebus et non in verbis constituatur. Potest ergo intelligi quæstio de auxiliis gratiæ, quæ sunt per modum principii, præcise sumptis, vel includendo simul cum illis actualem concursum Dei supernaturalem, et ad ordinem gratiæ pertinentem. Rursus æqualitas auxiliorum duplex intelligi potest. Una est in activitate et perfectione physica, seu in ipsa entitate auxilii. Alio modo considerari potest sub ratione quadam morali, et in genere beneficii, et majoris benevolentiæ, sicut, Matth. 12, de muliere quæ duo minuta in gazophylacium misit, dixit Christus plus cæteris misisse, non quantitate physica seu absoluta, sed morali seu respectiva. Sic idem auxilium gratiæ, opportuno tempore datum, licet absolute et in genere entis majus non sit, tamen, moraliter et respective, est majus beneficium quam si alio tempore daretur.

3. *Prima assertio.* — Principio igitur manifestum est non posse in eo, qui non operatur et qui operatur, esse æqualia omnia auxilia gratiæ, si non solum ea quæ dantur per modum principii, sed etiam illud quod datur per modum concursus comprehendatur. Quod quidem tam est per se evidens, suppositis principiis fidei, ut non solum a nullo Theologo (quod ego sciam) negatum sit, verum etiam neque in quæstionem aut controversiam adductum: quia is qui credit, habet actum quem non habet is qui non credit; ergo etiam habet actualem Dei concursus et supernaturalem ad illum actum quem et alius non habet; nam hic concursus (ut in superioribus visum est) immediate fertur in ipsum actum, imo nihil aliud est quam dependentia ipsius actus a Deo, ut prima causa supernaturali, et ideo esse non potest nisi in eo qui operatur; in hoc ergo auxilio semper necessario excedit operans non operantem. Et in hoc sensu dixerunt Soto et Vega, infra citandi, omnes illos melius converti, quibus Deus magis favet sua gratia adjuvante; nam per adjuvantem gratiam intelligunt hunc concursus, ut expresse Soto declaravit; nam illam motionem Dei appellaverat, et subdit: *Neque aliud est me Deum hoc modo movere, quam mecum concurrere ad eliciendum liberum actum.*

Quod si aliqui Theologi interdum sine hac distinctione loquuntur, et dicunt cum æquali auxilio unum operari, et non alium, id faciunt, vel quia aliis locis rem sufficienter declararunt, vel quia putant concursus ipsum

non proprie vocari auxilium, non quia supernaturalis non sit, sed quia auxilium proprie significare videtur vires ad agendum, non actionem ipsam, quam concursus significat; quod pertinet ad quæstionem de modo loquendi, ut in principio hujus libri tetigi; vel certe ita loqui potuerunt sine distinctione, quia quæstio alium sensum non patitur, præsertim inter sapientes. Nam, cum quæstio sit de actione, nemo prudens intelligere potest an cum æquali actione stet unum agere et non alium, sed cum æqualibus viribus ad agendum, seu cum æquali principio. Quando ergo tractatur quæstio de duobus habentibus æqualia auxilia, absque alia declaratione, intelligenda est de auxiliis quæ sunt per modum principii, non de concursu ipso. Alioqui etiam in actibus moralibus ordinis naturæ, dicere non possemus, ex duobus habentibus æqualia dona naturæ, unum pro sua libertate facere eleemosynam, alium non facere; imo, neque unum peccare, alium non peccare; quia semper is qui actu operatur, habet actualem concursus naturalem, quem non habet alius qui non operatur. Igitur ex se constat non fieri comparisonem in concursu, quamvis hoc tempore, ad vitandas calumnias, optimum consilium sit declarationem adhibere.

4. *Secunda assertio.* — At vero, loquendo de auxiliis omnibus quæ dantur ut principia actus, et ex se præscindunt ab actuali concursu, simpliciter verum censeo posse fieri ut, ex duobus habentibus æqualia auxilia, unus consentiat, credat, aut pœnitentiam agat, non alter. Ita docuerunt ex recentioribus auctoribus Driedo, de Captivitate et redemptione generis humani, tr. 4, c. 2, part. 5, concl. 5; Ruardus, art. 7, concl. 7, 8 et 10; Stapleton., lib. 4 de Gratia et liber. arbitr., cap. 8; Bellarminus, lib. 6 de Libero arbitr., cap. 15, sent. 9; Soto, 1 de Nat. et grat., cap. 16; et Vega, lib. 6 in Tridentin., cap. 9; et ex antiquis Scholasticis, insinuat hoc Bonaventura, in 4, d. 16, art. 4, quæst. 1, ubi sic inquit: *Motus contritionis ferventer esse potest secundum cooperationem liberi arbitrii. Unde ex æquali gratia aliquando magis fervens elicitur motus, aliquando minus, secundum cooperationem liberi arbitrii; addit vero statim: Sed proprie non dicitur major, nisi virtute pœnitentiæ augmentatæ, et hoc est per gratiam.* In quibus ultimis verbis significat gratiam cooperantem, seu concurrentem, semper esse majorem. Apertius id docet Altisiodor., lib. 2 Summæ, tractat. 2, cap. 3, et Dionysius Cister-

ciensis, in 2, dist. 17, art. 3, ubi ait voluntatem cum æquali gratia, si magis conetur, posse magis efficere; et hunc modum operandi esse proprium agentis liberi, docet Hugo de Sancto Victor., in annotation. in cap. 9 epist. ad Rom. Ex Patribus, possunt multa adduci in hujus rei confirmationem, quæ breviter indicabo.

Cyrrillus Alexandrinus, lib. 11 in Joan., c. 21, postquam multa de necessaria cooperatione liberi arbitrii cum divina gratia disputasset, ita concludit: *Quod si proditor æqualiter aliis discipulis Salvatoris auxilium non habuerat, frustra hæc a nobis dicerentur. Sin autem non minus quam ceteri divina gratia regebatur, sed suo ipsius judicio in profundum perditionis delapsus sit, quomodo etiam non servavit eum Christus?* etc. Chrysostomus, ad Rom. 9, hom. 16, inter alia, sic inquit: *Deus admodum bonus cum sit, in utrisque eandem ostendit voluntatem, etenim non eos modo quos servabat, miseratus est, sed et Pharaonem ipsum, quantumquidem in ipso fuit; eandem enim lenitatem et ille et hic sunt assecuti; qui si servatus non fuit, rei totius culpa ab illius animo accidit, nam Dei partes atque officia nihilo minus accipit quam qui servati sunt.* Idem docet Origenes latissime, multisque exemplis declarat lib. 3 Periarch., paulo post principium.

5. Sed apud Augustinum est de hac re locus insignis lib. de Prædest. et gratia, cap. decimo quinto, ubi comparat Nabuchodonosor et Pharaonem, quorum prior flagellatus pœnitentiam egit fructuosam, posterior durior effectus est: *Ambo homines, ambo reges, ambo captivum Dei populum possidentes, ambo flagellis clementer admoniti. Cur ergo medicamentum unius medici confectum alii ad interitum, alii voluit ad salutem? Quid fines eorum fecit esse diversos, nisi quod unus manum Dei sentiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio; et postea concludit, hæc omnia, vel adjuvante Domino perfici, vel deserente permitti.* Significans, ex parte ejus qui convertitur, id potissimum esse tribuendum gratiæ, non præveniendi tantum, sed adjuvanti et cooperanti libero arbitrio. Sed quia hic liber in dubium revocatur an Augustini sit, eandem fere comparisonem facit idem Augustinus 12 de Trinit., cap. sexto, ubi constituit duos æqualiter animo et corpore affectos, et æquali tentatione pulsatos, et unum velle, et alterum

nolle a castitate deficere; ubi, quamvis non agat de vocatione ad bonum, sed de tentatione ad malum, tamen eadem est ratio; quia cum tentatione conjuncta est gratia et vocatio ad vincendam illam. Idem sumitur ex eodem Augustino, lib. 1 ad Simplician., quæst. 2, in illis verbis: *Quamvis multi uno modo vocati sunt, tamen, quia non omnes uno modo affecti sunt, illi soli sequuntur vocationem, qui ei capiendæ reperiuntur idonei*; et in illis: *Eadem res sæpe eodem modo dicta unum movet, alium non movet*. Favet etiam lib. 83 Quæstionum, quæst. 68, ubi ex multis vocatis, ait quosdam venire, alios non venire; et illos non debere sibi tribuere quod venerint, quia vocati venerunt; hos vero non posse alteri tribuere quod non venerint, quia ut venirent per vocationem habuerunt in libera voluntate; ubi differentiam revocat ad cooperationem voluntatis, quæ habet locum, etiam si vocatio ex se æqualis sit. Idem sumitur ex Gregorio, hom. 36 in Evang., ubi tractans parabolam de vocatis ad cœnam: *Alii vocantur (ait), et venire contemnunt; alii vocantur, et veniunt: alii non vocari dicuntur, sed compelli ut intrent*. Et significat, hos postremos recipere abundantiora auxilia, reliquos vero æqualiter. Idem sentit Prosper, l. 2 de Vocat. gent., c. 9, alias 26 et sequent., ubi cooperationem liberi arbitrii ita gratiæ conjungit et subjungit, ut cum eadem gratia alios magnis dari augmentis, alios tarde cunctanterque proficere dicat.

Ex loco Matth. 11 confirmatur assertio.

6. Utuntur multi ex dictis Patribus et auctoribus, ad hanc veritatem confirmandam, illo clarissimo Christi Domini testimonio, Matt. 11: *Væ tibi, Corozain, væ tibi, Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone factæ essent virtutes quæ factæ sunt in te, utique in cilicio et cinere pœnitentiam egissent*. Quibus fere similia sunt verba illa apud Ezechiel., c. 3: *Vade ad domum Israel, et loqueris verba mea ad eos; non enim ad populum profundî sermonis nec ignotæ linguæ tu mitteris*; et infra: *Et si ad illos mittereris, ipsi audirent te, domus autem Israel nolunt audire te, quia nolunt audire me*. In quibus locis suppono veram et infallibilem revelationem contineri, ut expresse docet Augustinus, lib. de Don. persever., c. 9; et in lib. 2 de Scient. futur. conting., ex professo id ostendemus; ergo, ex Christi Domini testimonio, eodem auxilio

quo Judæi noluerunt pœnitentiam agere, egissent illam Tyrii et Sidonii, si eis tribueretur; ergo cum æquali auxilio præveniente stat unum convertit et non alium. Respondent aliqui hoc esse verum de auxilio externo per prædicationem et miracula, de quo solo locutus est Christus; non vero de interiori per illuminationem et inspirationem internam. Cui expositioni videtur favere Gregorius, hom. trigesima in Evang., et Augustinus, de Prædest. Sanct., c. 9, dum aiunt, quando prædicatori forinsecus prædicanti unus credit, alius non credit, id provenire ex interiori Patris doctrina, qua unum docet, alium non docet. Sensus vero horum Patrum solum est docere, præter externam prædicationem, requiri internam, quam habet congruam et efficacem is qui convertitur, et non alius, quamvis interna vocatione non careat. Unde autem habeat vocatio quod efficax sit, dicti Patres non declarant. Nec potest consistere in speciali aliqua inspiratione, vel intentione, aut alio simili modo ejus; est enim hoc plane alienum ab intentione Christi Domini; nam, si Tyrii et Sidonii credituri erant, si apud eos Christus prædicasset et virtutes fecisset, quia ipse interius majus lumen, fortioresque inspirationes, aut fortasse physicam prædeterminationem eis daturus esset, quo titulo potuisset eo nomine reprehendere Judæos, quod cum illis signis et prædicatione non crederent, cum quibus alii erant credituri? Respondere enim merito possent se non recepisse illud lumen, et illas inspirationes cum quibus alii credituri erant et sine quibus ipsi credere non poterant, et ideo reprehendi non posse quod non crederent.

Occurritur responsioni. — Quod si hic dicitur illos fuisse reprehensione dignos, eo quod illi majori lumini, et inspirationi internæ impedimentum ponebant, quod Tyrii et Sidonii non posuissent, nihil enervatur argumenti vis, nam hunc in modum concludemus: ergo Tyrii et Sidonii, si recepissent eadem auxilia externa et interna, non fuissent restituti, neque impedimentum adhibitori, quominus majorem illuminationem et inspirationem reciperent, ut tandem crederent; sed non resistere, aut non ponere impedimentum, non est mera negatio aut privatio, sed cooperatio aliqua cum minori auxilio, quo homo disponitur ad recipiendum majus, ut in superioribus ostensum est. Ergo cum æquali auxilio potest unus non operari, et alter operari actum illum ad quem proxime datur, et per

illum se disponere, ut majorem gratiam recipiat. Si autem in uno actu supernaturali hoc admittitur, eadem ratione accidere potest in quolibet actu libero, supposito æquali auxilio præveniente, quod ad aliud proxime ordinetur, quia est eadem ratio et proportio, ut per se constat, et ex ratione inferius adhibenda evidens fiet.

Ultima responsio. — *Rejicitur.* — Sed aiunt tandem, licet illa auxilia data Judæis, si darentur Tyriis et Sidoniis, fuissent in se æqualia absolute, tamen respective futura fuisset inæqualia, quia illi homines erant diversimode affecti et dispositi; respectu autem diversorum hominum potest idem auxilium esse inæqualis efficacitatis, propter diversos eorum affectus seu dispositiones. Sed hæc responsio nihil nobis obstat. Primo, quia satis nobis est quod idem auxilium per modum principii in uno possit habere effectum cum cooperatione ejus libera, in alio non habere propter resistantiam ejus liberam, sive id proveniat ex varia dispositione subjecti, sive non; id enim nihil curamus. Secundo, quia hæc dispositio nunquam est talis quæ auferat libertatem, vel cooperandi in prave disposito, vel resistendi in non sic affecto; ergo, sicut in his diversimode dispositis contingit cum eodem auxilio unum operari, et non alium, ita potest contingere in æque dispositis. Patet consequentia, quia proxima ratio illius varii effectus non est dispositio, sed libertas, ratione cujus sæpe accidit, homines æque dispositos ad varios actus, unum eligere hunc, alium vero illum. Est igitur prædictum Christi testimonium satis efficax ad hanc varietatem persuadendam.

7. Et confirmari potest ex doctrina Concilii Tridentini, sess. sexta, cap. quinto, in illis verbis: *Ut ita, tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam recipiens, quippe qui illam et abjicere potest*. Ostendimus enim in superioribus, sub illa inspiratione seu vocatione includere Concilium omnem gratiæ præmotionem, quæ tempore vel causalitate antecedit liberum consensum; ergo ex doctrina Concilii, fieri potest ut idem homo cum eadem vocatione operetur vel non operetur, sed resistat. Ponderanda enim sunt ea relativa, *illam recipiens, illam abjicere potest*. Nam plane referunt eandem omnino vocationem; alias inconstans et æquivoca esset doctrina. Si ergo in eodem

homine potest hoc accidere, multo magis in diversis. Idem confirmari potest ex verbis illis cap. 7: *Secundum propriam cujusque dispositionem et cooperationem*. Nam hinc habemus non sufficere, ad æqualem gratiam sanctificantem recipiendam, habere æquale auxilium præveniens, nisi etiam cooperatio voluntatis æqualis sit; potest autem non esse æqualis, cum sit libera, etiam supposito tali præveniente auxilio.

8. *Ratione.* — Atque hinc tandem concluditur ratio hujus veritatis, quæ ex principio superius confirmato necessario sequitur; nam auxilium præveniens non determinat physice voluntatem ad consensum, nec talis prædeterminatio necessaria est; ergo stante toto auxilio necessario per modum principii, stat voluntatem pro sua libertate suspendere operationem, vel etiam operari cum generali concursu gratiæ, quia in hoc consistit indifferentia libertatis; ergo eadem ratione cum eodem seu æquali auxilio per modum principii, stat unum hominem converti aut pœnitere, et non alium. Quæ ratio non solum concludit, posse hoc evenire in hominibus alioqui inæqualiter affectis, sed etiam in hominibus ejusdem ingenii, eorundem morum, etc. Imo etiam in inæqualiter dispositis probat accidere posse, ut qui pejus est dispositus convertatur, et alter resistat: quia indifferentia et potentia voluntatis ad hæc omnia se extendit; quanquam verum sit, hoc postremum, moraliter loquendo, rarius accidere, oppositum autem frequentius; in his autem qui æque dispositi sunt ad utrumlibet, poterit alterutrum contingere. Atque eodem modo non solum concluditur illa ratione, cum æquali auxilio posse unum converti, et non alium, verum etiam cum majori fieri posse, ut aliquis non convertatur, et alius cum minori trahatur, quia in utroque manet ratio libertatis integra, ut stet, illum resistere majori vocationi, hunc vero cooperari minori. Denique similiter sequitur, cum æquali vel minori gratia per modum principii, sub ea includendo habitualement, quantumvis intensam, et omnem vocationem vel præmotionem necessariam, contingere (inquam) posse intensius operari eum, qui æqualem vel etiam minorem habet hujusmodi gratiam, quia pro sua libertate potest homo minus illi cooperari. Neque oppositum hujus dixerunt Soto et Vega locis citatis, cum dicunt, pro quantitate auxilii cooperantis esse quantitatem actus; nam per auxilium cooperans non